



Handläggare: Olu Lindström
Telefon: 08-50828813

Till
Miljö-och hälsoskyddsnämnden
2011-04-12 p.15

Märkning av importerade, färdigförpackade livsmedel

Uppföljande kontroller i livsmedelsbutiker

Förslag till beslut

1. Godkänna anmälan om sammanställning av märkning av importerade, färdigförpackade livsmedel
2. Överlämna beslutet till Livsmedelsverket

Gunnar Söderholm
Förvaltningsdirektör

Margareta Widell
Avdelningsdirektör

Sammanfattning

I samband med ett examensarbete under år 2009 identifierades allvarliga brister gällande översättning till svenska av märkning på färdigförpackade livsmedel. Tjugo butiker med etniskt sortiment deltog i undersökningen och 18 av dem har under år 2010 särskilt kontrollerats med avseende på märkning. I sju av dessa butiker noterades så allvarliga brister att uppföljande kontroller var nödvändiga.

Det sammantagna resultatet visar på märkningsbrister för flera typer av livsmedel. Vanligast avvikelse mot lagstiftningen var att livsmedlet saknade märkningsuppgifter på svenska. Några produkter hade felaktiga översättningar och allergena ämnen hade utelämnats i den svenska märkningen.

Miljöförvaltningen konstaterar att flera butiker inte har förmåga att kontinuerligt märka livsmedel enligt gällande lagstiftning. Märkningsbrister som åtgärdats av företaget noteras på nytt vid nästa kontroll. Därför är täta kontroller av märkning nödvändiga.

Miljöförvaltningen kommer även framöver att kontrollera såväl märkning av livsmedel som relevant kunskap hos livsmedelsföretagare i samtliga handelsled.

Bakgrund

Miljöförvaltningen har de senaste åren uppmärksammat avvikelser gällande översättning av märkning på förpackade livsmedel. Kontroll av översättning från originalmärkningens ingrediensförteckning till svenska är tidskrävande och har hittills utförts i ringa omfattning i butiksledet. För att få en uppfattning om vilka brister som finns vid översättning utfördes 2009 ett examensarbete med inriktning på denna typ av märkning.

Märkning har stor betydelse när det gäller förpackade livsmedel, såväl för redlighet som för livsmedelssäkerhet. Om konsumenten ska kunna göra medvetna val är en fullständig och korrekt märkning en förutsättning. Det är svårt att bedöma ett förpackat livsmedel genom att se, känna och lukta som man har möjlighet att göra vid lösviktsförsäljning. Felaktiga uppgifter om allergena ingredienser kan äventyra människors hälsa och det är därför extra allvarligt då sådana brister påträffas. Förpackningens märkning fyller också en funktion för spårbarhet. För att kunna återkalla ett livsmedel från marknaden och varna människor om detta är vissa uppgifter i märkningen nödvändiga.

Examensarbetet år 2009 utfördes genom besök i 20 livsmedelsbutiker med ett brett etniskt sortiment. Vid besöken ingick en intervju med verksamhetsutövaren då frågor om bland annat sortiment, märkning och import av butikens livsmedel besvarades. Besöken avslutades med märkningskontroll på livsmedel med märkning översatt från engelska. Märkningen på 119 förpackningar fotograferades för att senare genomgå en grundlig kontroll mot lagstiftningens krav.

Intervjuresultaten visade att flera av livsmedelsföretagarna inte känner till sitt ansvar för att märkning av de livsmedel som saluförs är korrekt. Vid intervjuerna framkom också att översättning av märkningen till svenska oftast utförs i butiken alternativt av importör eller grossist, och mycket sällan av tillverkaren eller förpackaren.

Märkningskontrollen visade att 97 procent av förpackningarna hade brister av skiftande dignitet med avseende på ingrediensförteckning. Information om allergena ingredienser saknades på 25 procent. Det är en anmärkningsvärt hög siffra eftersom det kan äventyra livsmedelssäkerheten för personer med födoämnesallergier. Livsmedlets hållbarhetstid saknades helt eller hade brister på 70 procent av förpackningarna.

Rapporten med sammanställda resultat från intervjuer och märkningskontroll skickades till respektive butiksinnehavare. Rapporten finns publicerad på stadens hemsida <http://www.stockholm.se/KlimatMiljo/Livsmedelshygien/riktad-livsmedelskontroll/Riktad-kontroll-2009/>

Resultat

Miljöförvaltningen har inom ramen för årlig kontroll under 2010 följt upp märkning av livsmedel i 18 av de butiker som besöktes i samband med examensarbetet. Stickprover kontrollerades med avseende på märkning på ett urval av livsmedel. Sju av butikerna hade ingen avvikelse på grund av märkningsbrister. Sju butiker hade flera avvikelser av skiftande dignitet och fyra butiker hade märkningsbrister av enklare karaktär.

Det sammantagna resultatet visar på märkningsbrister för flera typer av livsmedel. Vanligast var att livsmedlet saknade märkningsuppgifter på svenska. Några produkter hade felaktiga översättningar och allergena ämnen hade utelämnats i den svenska märkningen. En del livsmedel, bland annat komage, lammskalle och sojaböns pasta, salufördes helt utan märkning

I en butik salufördes förbjudet gelégodis i minibägare. Minibägaren är utformad så att godiset kan skjutas in i munnen och bägaren är förbjuden att saluföras inom den europeiska gemenskapen. Anledningen är den kvävningsrisk som uppstår när man skjuter in hela godisbiten i munnen på en gång. Förbudet gäller dock endast om godiset innehåller vissa förtjockningsmedel som sväller när de kommer i kontakt med fukt/saliv.

Brister i tilläggsmärkning av fisk är vanliga och särskilt brister det gällande svensk handelsbeteckning. För att få saluföras i Sverige ska alla fiskarter ha en svensk handelsbeteckning. Om fisken saknar ett svenskt namn är livsmedelsföretagaren skyldig att skicka en ansökan till Livsmedelsverket som först bedömer om fisken är att anse som ett livsmedel innan den ges ett svenskt namn.

Ompaketering av ägg från flak till mindre förpackningar uppmärksammades i några butiker. Ompaketering av ägg får inte utföras i butiksledet. Vid lösviktsförsäljning av ägg saknas ofta uppgifter som enligt lagstiftning ska placeras i nära anslutning till äggen. Problem med märkning och presentation av ägg förekommer ofta i mindre livsmedelsbutiker som gör inköp i storförpackning direkt från grossist.

I sju av de 18 butikerna behövdes extra kontroller utföras för att följa upp korrigering av märkning och andra korrigerande åtgärder som livsmedelsföretagaren utfört. Ett saluförbud på gelégodis och ett föreläggande avseende märkningsbrister utfärdades.

Förvaltningens synpunkter

I examensarbetet 2009 noterades bristfällig märkning i samtliga butiker medan miljöförvaltningens uppföljande kontroller har funnit avvikelser i 11 butiker av 18 möjliga vilket bedöms vara en förbättring. Av dessa fick fyra butiker bedömningen att avvikelserna var av mindre allvarlig art och de kommer att följas upp vid nästa ordinarie kontroll.

Förbättringen kan bero på att butiksinnehavarna tagit till sig anmärkningarna i rapporten som skickades ut och att de därför skärpt sina rutiner för märkning.

Av de 18 butiker som ingick i det nu redovisade projektet noterades för sju stycken flera avvikelser av skiftande dignitet. Två av butikerna har upphört, tre har genomgått uppföljande kontroll med förbättrat resultat och två har kontroll inplanerad under våren 2011.

Att det fortfarande finns brister kan sannolikt förklaras av att tillfälliga partier av livsmedel är bristfälligt märkta, eller att företagen inte konsekvent följer sina rutiner för märkning.



Miljöförvaltningen har tidigare erfarit att exempelvis slarv, personalbrist och brist på lagerutrymmen vid stora sändningar kan bidra till att märkningen varierar väsentligt. Butikens egen import är en annan bidragande orsak till felaktig översättning. Det innebär att märkningsbrister kan åtgärdas för att åter noteras vid nästa inspektion. Därför är kontinuerliga stickprovskontroller av märkning nödvändiga.

Miljöförvaltningen driver även märkningsfrågor i tidigare handelsled såsom grossister, importörer och matmäklare. Riktade kontroller inom märkningsområdet har även utförts i andra kommuner och problem med märkning konstateras i liknande omfattning som vid kontroller i Stockholms stad.

Sammanfattningsvis är märkningsproblematiken ständigt återkommande och flera livsmedelsföretagare har bristfällig kännedom om sitt ansvar gällande märkning. Därför kommer miljöförvaltningen även framöver att kontrollera såväl märkning av livsmedel som relevant kunskap hos livsmedelsföretagare i samtliga handelsled.

Slut